

Asia: VN/33762/2023

Arviointimuistio terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta varten

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä arviointimuistiosta

-

Luku 1 - Taustaa kokonaisuudistuksesta

-

Luku 2 - Nykytilan kuvaus

-

Yleistä

-

Luku 1 - Yleiset säännökset

-

Luku 2 - Viranomaiset ja niiden tehtävät

-

Luku 4 - Ilmoituksenvarainen toiminta

-

Luku 5 - Talousvesi ja lämmin käyttövesi

-

Luku 6 - Jätteet ja jätevedet

-

Luku 7 - Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset

Luku 9 - Hautausmaat ja hautaaminen

Kuten muistiossa todetaan, terveydensuojelulaki ja -asetus, hautaustoimilaki sekä kuolemansyyn selvittämisestä annettu laki ja asetus liittyvät kiinteästi toisiinsa vainajan käsittelyä, kuljetusta, säilyttämistä ja hautaamista koskevilla asioilla. Tarve hautaustoimilain uudistamiseen on tullut esille monissa yhteyksissä. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain, terveydensuojelulain sekä ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain muuttamisesta 17.6.2020 on todettu, että kuolemansyyn selvittämistä koskeva lainsäädäntö oli katsottu ajan tarpeisiin nähden vanhentuneeksi ja riittämättömäksi jo vuonna 2012 tehdyssä selvityksessä. Näiden muodostama kokonaisuutta tulisi uudistaa viivytyksettä ja samanaikaisesti siten, että uudistettu sääntely tulee muodostamaan kattavan ja eheän säädöserustan.

Lain mukainen mahdollisuus kieltää hautausmaan käyttö terveydensuojeluperusteilla kuuluu rajata koskemaan arkkuhautausta. Tuhkahautauksessa lähiympäristöön laajemmin kohdistuvia terveysriskejä ei voi katsoa aiheutuvan. Kielto voi perustua vain hautausmaan ylläpitäjän toimiin, ei sellaiseen toimintaan, johon hautausmaan ylläpitäjä ei ole voinut vaikuttaa. Kiellon tulisi perustua kokonaisharkintaan. Päätösvalta asiassa kuuluisi Lupa- ja valvontavirastolle, joka päättäisi asiasta kunnallista terveydensuojeluviranomaista ja hautausmaan ylläpitäjää kuultuaan.

Kirkkohallitus pitää tärkeänä poikkeusolojen huomioon ottamista lainsäädännössä ja asian yhteensovittamista hautaustoimilain ja kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain kanssa. Vainajan hautaaminen on prosessi, johon osallistuu monta toimijaa, viranomaisia ja yksityisiä toimijoita, omia unohtamatta. Prosessiin liittyy vaiheita, joiden toteutuminen on pyrittävä varmistamaan kaikissa oloissa. Hautaustoimilaissa poikkeusoloja koskeva säädös on. Terveydensuojelulakiin tulisi harkita vastaavaa säädöstä, jolla varmistettaisiin toimivalta ja asianmukainen toiminta kaikissa olosuhteissa.

Asetuksen mukaan vainajan kuolinsyyn selvittäjän on ilmoitettava mahdollisesta tartuntavaarasta ruumista käsittelevälle. Vainajan omaiset haluavat usein nähdä vainajan ennen hautausta, jolloin seurakunnan tiloissa on suoritettava vainajan näyttö. Säädestä on täydennettävä siten, että tiedot mahdollisesta tartuntavaarasta kuten myös vainajan kunnosta välittyvät tähän tarkoitukseen. Olisi toivottavaa, että tilaisuuteen liittyviä edellytyksiä säädösten avulla yleisemminkin täsmennettäisiin. Huomioon tulisi ottaa myös edellytykset järjestää hautaansiunaustilaisuus avoimen arkun äärellä.

Kirkkohallitus pitää hyvänä suunnitelmaa säätää aikamääre kuolemasta hautaamiseen kuluvalle ajalle. Samalla on todettava, että terveydensuojeluperusteilla säädettävän aikamääreen ohella tarvetta on myös pieteettiperusteilla säädettävälle aikamääreelle, sellaisen paikka olisi ensisijaisesti hautaustoimilaissa. Rinnakkainen sääntely voi olla tarpeellinen, jos terveydensuojelullista perustetta määrääjän noudattamiselle ei voi katsoa olevan. Säädösvalmistelussa on otettava huomioon, että seurakunnan keinot vaikuttaa asiaan rajoittuvat nykyisellään lähinnä keskusteluihin

hautausjärjestelyistä huolehtivan henkilön kanssa. Kunnalla puuttumistoimivalta on hautustoimilain 23 §:n nojalla. Lisäksi on otettava huomioon, että krematoriossa vainajan tuhkaaminen ei yleensä voi tapahtua välittömästi ilman viivettä. Krematorion ylläpitäjällä ei ole keinoja vaikuttaa siihen, että vainaja kuljetetaan tuhkattavaksi riittävän ajoissa. Kuten muistiossa todetaan, toimivaltaisen viranomaisen rooli tulisi määritellä selkeästi, tämä koskee myös mahdollisesti tarvittavaa poikkeustoimivaltaa.

Arkkuvalmistajien ja maahantuojien, hautustoimistojen ja muiden hautaamiseen liittyvien tahojen yhteistyöllä on päästy siihen, että muovimateriaaleja ei enää yleisesti käytetä arkuissa. Epäkohtana on kuitenkin edelleen se, että arkutettaessa vainaja terveydenhuollon tiloissa tapahtuu se toisinaan muovilakanan avulla siten, että lakana jätetään arkkuun. Mahdollisuutta puuttua tähän, kuten muidenkin muovimateriaalien käyttöön, tulisi tarkastella asetustasolla tai sen nojalla annettavissa viranomaisohjeissa.

Ehdotus arkkuhautasijan uudelleen käyttöä koskevan vähimmäisajan pidentämisestä 20 vuoteen voidaan katsoa asianmukaiseksi. Säädöksessä voisi todeta myös hautausmaan ylläpitäjän toimivallan määrätä hautasijojen uudelleenkäyttömahdollisuudesta. Säteilyturvallisuuden piiriin kuuluvista hautauksista voisi tarvittaessa säätää erikseen.

Vaihtoehtoisten hautaustapojen ennakoiminen terveydensuojelulaissa ja -asetuksessa edellyttäisi niiden huomioon ottamista myös mm. maa-ainesten turvallisuuteen liittyviä tautiriskejä ja yhdyskuntajätevesien laatua koskevista säädöksistä. Vaihtoehtoisten hautaustapojen ympäristövaikutuksista on oltava ensin tutkittua tietoa, jotta sääntely voidaan kohdentaa oikealla tavalla.

Luku 10 - Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta

-

Luku 11 - Tutkimuslaboratoriot ja maksut

-

Luku 12 - Kiellot ja määräykset

-

Luku 13 - Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Luku 14 - Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

-

Luku 15 - Erinaisia säännöksiä

-

Tietojärjestelmät

-

Terveysuojelulain hallintomenettelyjen arviointi ja kehittämistarpeet

-

Liite 1 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/5015)

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Ympäristövaikutukset

-

Muut ihmisiin kohdistuvat yhteiskunnalliset vaikutukset

-

Pihlaja Pirjo
Kirkkohallitus

Palo Harri
Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus